

PEDAGOGIK MAHORATNING MOHIYATI, TARKIBIY QISMLARI VA UNING VOSITALARI. PEDAGOGIK NIZOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH TEXNOLOGIYASI

*Mualliflar : PhD , dotsent Olimova Dano Shakirovna
Soatboyeva Dilrabo Ikrom qizi
Urganch davlat tibbiyot instituti
Urganch shahri*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada pedagogik mahoratning mohiyati, uning tarkibiy qismlari hamda pedagogik faoliyatda qo'llaniladigan vositalar haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, ta'lim jarayonida uchraydigan pedagogik nizolar va ularni samarali bartaraf etish texnologiyalari tahlil qilinadi. Pedagogik mahorat o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi, bilim darajasi va shaxsiy fazilatlari bilan chambarchas bog'liq ekanligi yoritib beriladi. Maqolada pedagogik nizolarning kelib chiqish sabablari hamda ularni oldini olish usullari haqida ham ma'lumot beriladi. Tadqiqot davomida pedagogik jarayon samaradorligini oshirishda o'qituvchining kasbiy mahorati muhim omil ekanligi asoslab berilgan. Maqola pedagogika sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislar va talabalar uchun foydali hisoblanadi.*

Kalit so'zlar: *pedagogik mahorat, pedagogik faoliyat, pedagogik nizolar, ta'lim jarayoni, kommunikatsiya, texnologiya.*

KIRISH QISMI

Ta'lim jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi va pedagogik mahoratiga bog'liq. Jamiyat rivojlanib borar ekan, ta'lim tizimiga qo'yiladigan talablar ham ortib bormoqda. Shu sababli zamonaviy o'qituvchi nafaqat chuqur bilimga ega bo'lishi, balki o'z bilimini samarali tarzda o'quvchilarga yetkazib bera olish qobiliyatiga ham ega bo'lishi lozim.

Pedagogik mahorat – bu o'qituvchining pedagogik jarayonni samarali tashkil etish, o'quvchilar bilan to'g'ri muloqot o'rnatish, ularning qiziqishlarini uyg'otish hamda ta'lim-tarbiya jarayonini yuqori darajada olib borish qobiliyatidir. Buyuk pedagoglardan biri bo'lgan A.S. Makarenko o'qituvchining muvaffaqiyati ko'p jihatdan uning shaxsiy fazilatlari, bilim darajasi va o'quvchilar bilan ishlash mahoratiga bog'liqligini ta'kidlagan.

Zamonaviy ta'lim jarayonida o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki tarbiyachi, psixolog va tashkilotchi sifatida ham faoliyat yuritadi. Shu sababli pedagogik mahoratni shakllantirish va rivojlantirish masalasi pedagogika fanining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bundan tashqari, ta'lim jarayonida turli xil pedagogik nizolar yuzaga kelishi mumkin. Ushbu nizolarni to'g'ri hal qilish ham o'qituvchidan yuqori darajadagi pedagogik mahoratni talab qiladi.

Asosiy qism

Pedagogik mahoratning mohiyati :

Pedagogik mahorat – bu o'qituvchining kasbiy bilimlari, pedagogik tajribasi, kommunikativ qobiliyatlari hamda shaxsiy fazilatlarining uyg'unlashuvidan iborat murakkab jarayondir. Pedagogik mahorat o'qituvchiga ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarni bilim olishga qiziqtirish va ularning shaxsiy rivojlanishiga yordam berish imkonini beradi.

Pedagogik mahoratning asosiy vazifalaridan biri – o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, ijodiy yondashuvga va faol o'rganishga undashdir. O'qituvchi o'z pedagogik mahorati orqali o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Pedagogik mahoratning tarkibiy qismlari :

Pedagogik mahorat bir necha muhim tarkibiy qismlardan iborat:

Kasbiy bilimlar – o'qituvchining o'z fanini mukammal bilishi hamda pedagogika va psixologiya sohalaridagi bilimlarga ega bo'lishi.

Pedagogik qobiliyat – o'quvchilar bilan samarali muloqot qilish, ularning qiziqishlarini aniqlash va rivojlantirish qobiliyati.

Pedagogik takt – o'quvchilar bilan munosabatda odob va hurmatni saqlash, vaziyatga mos ravishda to'g'ri qaror qabul qilish qobiliyati.

Ijodkorlik – ta'lim jarayonida yangi metod va texnologiyalardan foydalanish, darslarni qiziqarli tashkil etish.

Mazkur tarkibiy qismlar o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, ular pedagogik faoliyatning samaradorligini ta'minlaydi.

Pedagogik mahorat vositalari :

Pedagogik mahoratni amalga oshirishda turli vositalardan foydalaniladi. Ular quyidagilardan iborat:

- nutq madaniyati;
- pedagogik muloqot;
- innovatsion ta'lim texnologiyalari;
- axborot-kommunikatsiya texnologiyalari;
- tarbiyaviy usullar.

Masalan, o'qituvchining nutqi aniq, ravon va tushunarli bo'lishi o'quvchilarning mavzuni oson o'zlashtirishiga yordam beradi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Pedagogik nizolar va ularning kelib chiqish sabablari :

Pedagogik nizolar – bu ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi, o'quvchilar o'rtasida yoki o'qituvchi va ota-onalar o'rtasida yuzaga keladigan kelishmovchiliklardir. Bunday nizolar turli sabablar tufayli yuzaga kelishi mumkin.

Pedagogik nizolarning asosiy sabablari quyidagilar hisoblanadi:

- oto'g'ri muloqot;

- o'quvchilarning psixologik xususiyatlarini hisobga olmaslik;
- baholashdagi adolatsizlik;
- o'qituvchining pedagogik taktga rioya qilmasligi;
- o'quvchilarning intizomga amal qilmasligi.

Pedagogik nizolar ta'lim jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli ularni o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etish muhim ahamiyatga ega.

Pedagogik nizolarni bartaraf etish texnologiyasi

Pedagogik nizolarni bartaraf etishda quyidagi texnologiyalardan foydalanish mumkin:

Muloqot orqali hal qilish – nizoni tinch yo'l bilan muhokama qilish va tomonlar fikrini tinglash.

Murosaga kelish – har ikki tomon uchun maqbul bo'lgan yechimni topish.

Psixologik yondashuv – o'quvchilarning psixologik holatini hisobga olish.

Profilaktik chora-tadbirlar – nizolarni oldini olishga qaratilgan tarbiyaviy ishlarni olib borish.

O'qituvchi nizolarni hal qilish jarayonida sabr-toqatli, xolis va adolatli bo'lishi zarur. Bu esa pedagogik jarayonning barqarorligini ta'minlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, pedagogik mahorat o'qituvchining kasbiy faoliyatida muhim ahamiyatga ega bo'lgan omillardan biridir. Pedagogik mahorat o'qituvchining bilim darajasi, pedagogik qobiliyati va shaxsiy fazilatlarining uyg'unlashuvi natijasida shakllanadi. Mazkur mahorat yordamida o'qituvchi ta'lim jarayonini samarali tashkil etishi, o'quvchilar bilan to'g'ri muloqot o'rnatishi hamda ularning bilim olish jarayonini yanada samarali qilishi mumkin.

Shuningdek, ta'lim jarayonida yuzaga keladigan pedagogik nizolarni to'g'ri hal qilish ham o'qituvchining pedagogik mahoratiga bog'liq. Pedagogik nizolarni bartaraf etish uchun muloqot, murosaga va psixologik yondashuv kabi usullardan foydalanish muhim hisoblanadi. Shu sababli pedagogik mahoratni rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent.
2. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent, O'qituvchi nashriyoti.
3. Makarenko A.S. Pedagogik poema.
4. Qodirov B. Pedagogika asoslari. Toshkent.
5. Internet manbalari va ilmiy maqolalar.